

**DLACZEGO LALKA BOLESŁAWA
PRUSA CIĄGŁE FASCYNUJE?
UNIWERSALNY CHARAKTER
POWIEŚCI**

**BEATA ZIELIŃSKA
TADEUSZ BANOWSKI**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły ponadpodstawowej poziom rozszerzony

opracowany w ramach projektu

**„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących
w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego
w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”**

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek
Recenzja merytoryczna – Dorota Dąbrowska
Bożena Świąch
Agnieszka Ratajczak-Mucharska
Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Dlaczego *Lalka* Bolesława Prusa ciągle fascynuje? Uniwersalny charakter powieści

Klasa / czas trwania zajęć/lekcji:

II / 45 minut

Cele. Uczeń:

- wskazuje cechy powieści realizmu krytycznego;
- odczytuje wielowątkowość powieści;
- uporządkowuje treści w kontekście problematyki powieści Prusa;
- interpretuje tekst ikoniczny;
- tworzy wypowiedź argumentacyjną.

Metody/techniki/formy pracy:

- pogadanka;
- opis;
- dyskusja;
- burza mózgów;
- problemowa, zespołowa, grupowa.

Środki dydaktyczne:

- słownik języka polskiego;
- *Lalka* B. Prusa;
- tablica interaktywna lub rzutnik multimedialny, ekran, komputer.

Opis przebiegu lekcji:

Część wprowadzająca: Określenie problemów pojawiających się w *Lalce* B. Prusa.

Część właściwa: Zapoznanie uczniów z fragmentem wypowiedzi Prusa i na jej podstawie następuje wskazanie cech powieści realistycznej i wartości uniwersalnych *Lalki*.

Powieść realistyczna, osobliwie taka, której tematem jest duże zjawisko społeczne, zawsze w pierwszym czytaniu robi wrażenie czegoś powikłanego i chaotycznego; jest to las, w którym widać tylko pojedyncze drzewa, a nie widać lasu. Nieuważny czytelnik może nigdy nie zobaczyć owego «lasu», ale przyzwoity krytyk musi jego plan odkryć i nakreślić. (B. Prus, *Słowno o krytyce pozytywnej* (1890), w: *O literaturze*, Czytelnik 1956, s. 420)

Praca w grupach – polecenia dla grup:

Grupa I: Odwołując się do treści *Lalki*, utwórz mapę myśli zawierającą odniesienia do zagadnienia: życie jest teatrem, na którego scenie człowiek gra tylko swoją rolę.

Grupa II: Odwołując się do treści *Lalki*, utwórz mapę myśli zawierającą informacje lub wątki na temat: *Lalka* jako powieść o społeczeństwie polskim.

Grupa III: Na podstawie krótkiej charakterystyki Wokulskiego i Łęckiej utwórz mapę myśli odnoszącą się do stwierdzenia: *Lalka* to powieść o miłości galanteryjnego kupca do arystokratki.

Grupa IV: Na podstawie charakterystyki Stanisława Wokulskiego i Izabeli Łęckiej utwórz mapę myśli odnoszącą się do zagadnienia: *Lalka* jako powieść ukazująca panoramę Warszawy.

Praca zespołowa – odczytanie plakatu w kontekście powieści Prusa.

Na podstawie plakatu do spektaklu muzycznego *Lalka* wypisz, jakie zawiera informacje o Izabeli Łęckiej. Źródło plakatu: <http://www.muzyczny.org.jpg>.

Część podsumowująca: Formułowanie argumentu o ponadczasowej wartości powieści na podstawie opinii o *Lalce* Olgi Tokarczuk: *Czas inaczej obchodzi się z literaturą niż z ludźmi. Lalce czas nic nie zrobił. Działa ona zawsze za sprawą swej magicznej podwójności, którą mają tylko arcydzieła. (...) Mówi więc nam »jak było«, czy raczej »jak mogłoby być«, jest przecież powieścią, czyli doświadczeniem wewnętrznym, nie zaś zapisem faktów. Z drugiej jednak strony mówi »jak jest«, odwołując się do podstawowych prawd psychologicznych.* Źródło: O. Tokarczuk, *Lalka i perła*, Kraków 2001, s. 5-6.

Praca domowa: Zapoznaj się z tekstem piosenki Jacka Kaczmarskiego *Lalka, czyli polski pozytywizm*. Zinterpretuj cytaty będące odwołaniem do powieści Prusa. Skomentuj opinię barda o współczesnym społeczeństwie polskim. Źródło tekstu: <http://www.krski.art.pl/lalka>.

Komentarz metodyczny:

W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy: zapewnić właściwe oświetlenie sali lekcyjnej i miejsca pracy, wykorzystać mocne strony ucznia, tworzyć atmosferę pracy sprzyjającą budowaniu pozytywnych emocji i doświadczeń, dostosować materiały i narzędzia do warunków i możliwości ucznia, np. w materiałach tekstowych powiększyć czcionkę, stosować zakreślenia, dostosować wymagania edukacyjne, stopień, np. wydłużyć czas pracy, umożliwić zapoznanie się z materiałem źródłowym w domu i udzielić wskazówek do pracy, zorganizować pomoc koleżeńską, stosować ocenianie kształtujące, wspierające ucznia, połączone z samooceną i oceną koleżeńską, wzmacniać ucznia pochwałą nawet za niewielkie postępy, a także udzielać informacji zwrotnej o tym, co uczeń robi dobrze, a w których miejscach popełnił błędy lub co wykonał źle, w jaki sposób może uzupełnić braki lub poprawić błędy oraz poinformować o tym, jakimi metodami może doskonalić swoje umiejętności.